

उत्पादन क्षेत्रातील व्यक्तिसाठी संदेश

www.aiche.org/ccps/process-safety-beacon

संवाद – सुरक्षित कार्यप्रचालनाचा केंद्रबिन्दू

ऑक्टोबर २०२२

आकृती 1: कॅलिब्रेशन करण्यासाठी तयार फ्लोमीटर

प्रक्रीयेचे एक अनुभवी प्रचालक, ज्यामध्ये ज्वालाग्राही सॉल्व्हंटचे नियमित प्रवहन अंतर्भूत असलेल्या एका प्रक्रीयेचे प्रचालन करित होता. यांत्रिकी विभागातील एका तंत्रज्ञाला एक फ्लोमीटर काढून कार्यशाळेत त्याची दुरुस्ती व कॅलिब्रेशन करावयाचे होते म्हणून कार्यप्रणालीमधील एक भाग बंद करण्यात आला होता. बाकीची प्रचालने चालू होती. मीटर पूर्ववत बसविण्यात आला आणि यांत्रिकी कामगार निघून गेला. प्रचालकाने विचार केला की मीटर तयार झालाय आणि त्याने सॉल्व्हंटचे प्रवहन चालू केले. एक फ्लॅज व्यवस्थित आवळली गेली नव्हती आणि प्रचालकाच्या अंगावर सॉल्व्हंटचा फवारा उडाला. त्याने सेप्टी शॉवरचा वापर केला व त्याला कोणतीही इजा झाली नाही. कोणतीही अनुचित घटना घडू न देता सांडलेले सॉल्व्हंट साफ करण्यात आले.

असे का घडले? आज आपण वापरीत असलेल्या अनेक प्रक्रीया सुरक्षा प्रणाली त्यावेळी अस्तित्वात नव्हत्या. लॉकआऊट-टॅगआऊट (लोटो) पध्दत खूप अनौपचारिक होती आणि लॉक आणि टॅगच्या ऐवजी फक्त टॅग वापरले जात. दुरुस्तीच्या कामांसाठी परवाना पध्दत किंवा औपचारिक संवाद व्यवस्था नव्हती.

सखोल चौकशीअंती असे आढळले की प्रचालक प्रक्रीया पूर्ववत करण्यासाठी उतावीळ झाला असावा व त्याने काम पूर्ण झाल्याची खात्री केली नाही. कदाचित तंत्रज्ञाला दुसरी गारकेट हवी होती. दुरुस्ती तंत्रज्ञाने कामाची जागा सोडण्यापूर्वी कामाच्या स्थितीची माहिती दिली नव्हती. सॉल्व्हंटच्या विलगीकरण व्हॉल्व्हर टॅग नसण्याचा अर्थ "काम पूर्ण झाले" असा घेतला गेला.

आपणास ज्ञात आहे का?

- आज आपण ज्या विविध सुरक्षा प्रणाली पहातो त्या भूतकाळातील दुर्घटनांचा परिपाक आहेत. त्या दुर्घटनांमधील त्रुटींची पुनरावृत्ती रोखण्यासाठी असतात.
- सुसंवाद हा नेहमीच महत्वाचा असतो पण जेव्हा एखाद्या ठिकाणी विविध कार्यसमूह संमिलित असतात तेव्हा तो जास्तच महत्वाचा असतो. जशी समूह संख्या वाढत जाते तशी औपचारिक संवादाची आवश्यकताही वाढत जाते.
- अनेक कंपन्यांमध्ये नियोजित काम सुरु करण्यापूर्वी, कार्यादरम्यान आणि काम पूर्ण झाल्यावर सुसंवादाच्या सुनिश्चितीसाठी कार्यपरवाना पध्दत वापरतात. यामध्ये सहसा सुरक्षा किंवा धोके पडताळणी, कार्यस्थळाची तपासणी आणि अधिकारी व्यक्तिकडून मान्यता घेणे अशा गोष्टींचा समावेश असतो.
- कार्यपरवाना फक्त औपचारिकतेपुरता नसतो तो कामाची व्याप्ती योग्यप्रकारे परिभाषित केली असल्याची, कार्यसमुहास काय काम करायचे ते समजले असल्याची, आणि अन्य अतिरिक्त परवाने (लोटो, हॉट वर्क किंवा कन्फाईन्ड स्पेस) योग्य रितीने वापरले असल्याची खात्री करण्याचे, ते एक साधन आहे. ते, सर्व क्रिया योग्यरित्या पूर्ण झाल्या आहेत आणि काम सुरक्षितपणे पुढे नेले जाऊ शकते याची पडताळणी करण्याचा मार्गही दाखवतात.
- जसे काम पुढे सरकते तशी कामाची व्याप्ती बदलू शकते. सगळ्या कार्यसमुहास बदलाची माहिती देणे आणि काम पुढे सुरु ठेवणे सुरक्षित असल्याची खात्री करणे महत्वाचे असते. याचा अर्थ असा असू शकतो की कामाचे पुनरावलोकन होईपर्यंत आणि सुधारित कार्ययोजना विकसित आणि मंजूर होईपर्यंत काम बंद ठेवणे.

आपण काय करू शकता?

- तुमच्या कंपनीतील कार्यपरवाना पध्दती कशी चालते त्याची चांगली माहिती करून घ्या.
- कार्यपरवाना आवश्यक असणाऱ्या कामांच्या धोके पडताळणीमध्ये सक्रीय सहभाग घ्या. तेथे एखाद्या विशिष्ट परिस्थितीविषयी अथवा धोक्याविषयी माहिती असणारे तुम्ही एकमेव असू शकता.
- तुमच्या कार्यक्षेत्रातील अमानांकित किंवा अनियमित कामांच्या वेळी तुमची भूमिका कोणती ते जाणून घ्या – काम आणि सामान्य कार्य पूर्ववत करण्यासाठी काय करणे आवश्यक आहे ते समजून घ्या.
- प्रक्रीया पुन्हा सुरु करण्यासाठी कार्यआराखड्याचे पालन करा. त्यात काही चूकीचे वाटत असेल तर थांबा आणि पुढे जाण्यापूर्वी खुलासा करून घ्या. एखादी दुर्घटना किंवा निअरमिस होण्यापेक्षा घटकाभर उशीर झालेला खूप चांगला.
- प्रक्रीयेचे सुरक्षित प्रचालन करण्यासाठी कामाच्या जागेतून कचरा आणि अवजारे हटविण्यात आली असल्याची खात्री करा. प्रक्रीयेची सामग्री आणि उपकरणांचा कचरा विल्हेवाट लावण्यासाठी त्यांना योग्य लेबल लावा.

देखभालीनंतर उपकरण तयार असल्याची तुम्हाला खात्री नसेल तर – विचारा!